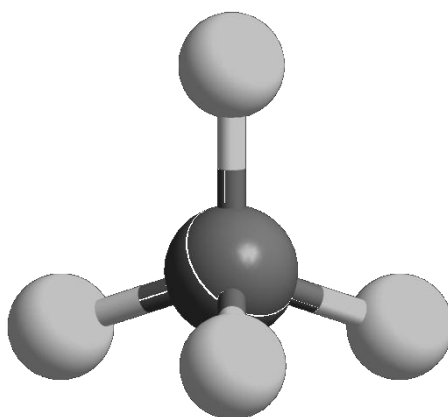

ZVEZA ZA TEHNIČNO KULTURO SLOVENIJE

ŠOLSKO TEKMOVANJE IZ ZNANJA KEMIJE ZA

BRONASTE PREGLOVE PLAKETE

**Tekmovalna pola za 4. letnik
6. marec 2017**

Pred vami je deset tekmovalnih nalog, ki so različnega tipa. Pri reševanju lahko uporabljajte le priložen periodni sistem in žepno računalno. Naloge rešujte po vrsti. Če vam posamezna naloga dela težave, jo prihranite za konec.

To polo odnesete s seboj, vse odgovore vnesite na ocenjevalno polo, ki jo oddate.

Pri reševanju ne smete uporabljati svinčnika in sredstev za brisanje.

Če se zmotite, napako prečrtajte in jasno označite odgovor, ki naj ga komisija upošteva.

Za reševanje tekmovalnih nalog imate na voljo 60 minut.

Veliko uspeha pri reševanju.

PERIODNI SISTEM ELEMENTOV

	I 1																VIII 18		
1	1 H 1,008	II 2											III 13	IV 14	V 15	VI 16	VII 17	2 He 4,0026	1
2	3 Li 6,941	4 Be 9,0122											5 B 10,81	6 C 12,011	7 N 14,007	8 O 15,999	9 F 18,998	10 Ne 20,180	2
3	11 Na 22,993	12 Mg 24,305	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13 Al 26,982	14 Si 28,085	15 P 30,974	16 S 32,06	17 Cl 35,45	18 Ar 39,948	3
4	19 K 39,093	20 Ca 40,078	21 Sc 44,956	22 Ti 47,867	23 V 50,942	24 Cr 51,996	25 Mn 54,938	26 Fe 55,845	27 Co 58,933	28 Ni 58,693	29 Cu 63,546	30 Zn 65,38	31 Ga 69,723	32 Ge 72,63	33 As 74,922	34 Se 78,95	35 Br 79,904	36 Kr 83,798	4
5	37 Rb 85,463	38 Sr 87,62	39 Y 88,906	40 Zr 91,224	41 Nb 92,906	42 Mo 95,96	43 Tc (98)	44 Ru 101,07	45 Rh 102,91	46 Pd 106,42	47 Ag 107,87	48 Cd 112,41	49 In 114,82	50 Sn 118,71	51 Sb 121,76	52 Te 127,60	53 I 126,90	54 Xe 131,29	5
6	55 Cs 132,91	56 Ba 137,33	57-71 *	72 Hf 178,49	73 Ta 180,95	74 W 183,84	75 Re 186,21	76 Os 190,23	77 Ir 192,22	78 Pt 195,08	79 Au 196,97	80 Hg 200,59	81 Tl 204,38	82 Pb 207,2	83 Bi 208,98	84 Po (209)	85 At (210)	86 Rn (222)	6
7	87 Fr (223)	88 Ra (226)	89-103 #	104 Rf (265)	105 Db (268)	106 Sg (271)	107 Bh (270)	108 Hs (277)	109 Mt (276)	110 Ds (281)	111 Rg (280)	112 Cn (285)	113 Nh (284)	114 Fl (289)	115 Mc (288)	116 Lv (293)	117 Ts (294)	118 Og (294)	7

* Lantanoidi	57 La 138,91	58 Ce 140,12	59 Pr 140,91	60 Nd 144,24	61 Pm (145)	62 Sm 150,36	63 Eu 151,96	64 Gd 157,25	65 Tb 158,93	66 Dy 162,50	67 Ho 164,93	68 Er 167,26	69 Tm 168,93	70 Yb 173,05	71 Lu 174,97
# Aktinoidi	89 Ac (227)	90 Th 232,04	91 Pa 231,04	92 U 238,03	93 Np (237)	94 Pu (244)	95 Am (243)	96 Cm (247)	97 Bk (247)	98 Cf (251)	99 Es (252)	100 Fm (257)	101 Md (258)	102 No (259)	103 Lr (262)

1. Kalcijev acetilid (pogosteje imenovan kalcijev karbid) je ionska spojina s formulo CaC_2 . Vsebuje kalcijeve ione in acetilidne ione s formulo C_2^{2-} .
  - 1.1 Napišite formulo kalcijevega iona in primerjajte velikost kalcijevega iona z velikostjo kalcijevega atoma.
  - 1.2 Koliko protonov in koliko elektronov je v acetilidnem ionu C_2^{2-} ?
  - 1.3 Podobno ionsko spojino z acetilidnimi ioni tvori tudi neka druga kovina. V ionu te kovine je 29 protonov in 28 elektronov. Napišite formulo opisane ionske spojine.

2. V molekuli spojine s formulo XZ_3 (X in Z sta neznana elementa) je 40 protonov. Elementa X in Z sta v isti skupini periodnega sistema.
  - 2.1 Napišite formulo spojine.
  - 2.2 Poimenujte to spojino po Stockovem sistemu (poimenovanje z oksidacijskim številom).
  - 2.3 Natančno opredelite vrsto kemijske vezi med atomoma elementov X in Z v tej spojini.
  - 2.4 Kateri element v tej spojini je bolj elektronegativen? Napišite ime elementa.

3. V preglednici so dane standardne tvorbene entalpije nekaterih spojin.

Spojina	$\text{C}_2\text{H}_4(\text{g})$	$\text{HF}(\text{g})$	$\text{CF}_4(\text{g})$
$\Delta H^\circ_{\text{tv}}$ [kJ mol ⁻¹]	52	-269	-933

- 3.1 Pri reakciji med etenom in fluorom nastaneta vodikov fluorid in ogljikov tetrafluorid. Napišite enačbo te reakcije.
- 3.2 Izračunajte vrednost standardne reakcijske entalpije za reakcijo 1 mol etena s fluorom.
- 3.3 Koliko energije se sprosti oziroma veže pri reakciji 1 mol fluora z zadostno množino etena? V povedi obkrožite eno od ponujenih besed v oklepaju in dopišite ustrezno številčno vrednost. Pri reakciji se (sprosti / veže) _____ kJ energije.

4. Dana je nepopolna enačba ravnotežne reakcije. X in Z sta neznana, zaporedna elementa v periodnem sistemu. Navedeni sta tudi standardna reakcijska entalpija in konstanta ravnotežja K_c .
Enačba reakcije: $\text{X}_2\text{Z}_4(\text{g}) \rightleftharpoons 2 \text{XZ}_2(\text{g})$ $\Delta H^\circ_r = 57 \text{ kJ}$; $K_c = 0,21$ pri temperaturi 100 °C
  - 4.1 Molska masa spojine XZ_2 je 46 g mol⁻¹. Napišite izraz za konstanto ravnotežja K_c . Pri tem uporabite ustrezni kemijski formuli obeh spojin.
  - 4.2 Kolikšna je ravnotežna množinska koncentracija spojine XZ_2 pri temperaturi 100 °C, če je ravnotežna koncentracija spojine X_2Z_4 0,027 mol L⁻¹?
  - 4.3 Temperaturo ravnotežne zmesi povečamo na 120 °C. Kako ta sprememba vpliva na množinske koncentracije snovi (zmanjša / zveča / ne spremeni) in kako na konstanto ravnotežja K_c pri vzpostavljanju novega ravnotežnega stanja? Dopolnite poved.
Pri vzpostavljanju novega ravnotežnega stanja se koncentracija X_2Z_4 _____, koncentracija XZ_2 se _____, konstanta K_c pa se _____.
  - 4.4 V posodo konstante prostornine z opisano ravnotežno zmesjo pri konstantni temperaturi 100 °C dodamo žlahtni plin neon. Katera trditev je pravilna?
    - A Ravnotežje se pomakne v smer nastanka reaktantov.
    - B Dodatek neona ne vpliva na ravnotežje.
    - C Neon zveča vrednost konstante ravnotežja.
    - D Neon zmanjša vrednost reakcijske entalpije.

5. V raztopini s prostornino 100 mL je raztopljeno 10,0 mg natrijevega hidroksida pri temperaturi 25 °C.
- 5.1 Izračunajte množinsko koncentracijo natrijevega hidroksida v tej raztopini.
- 5.2 Izračunajte pH raztopine.
- 5.3 V čašo z raztopino natrijevega hidroksida dodamo nekaj kapljic metiloranža in nato še presežno količino klorovodikove kisline. Natančno in nedvoumno opišite spremembo barve raztopine v čaši (začetna barva tik pred dodatkom kisline in končna barva po dodatku kisline).

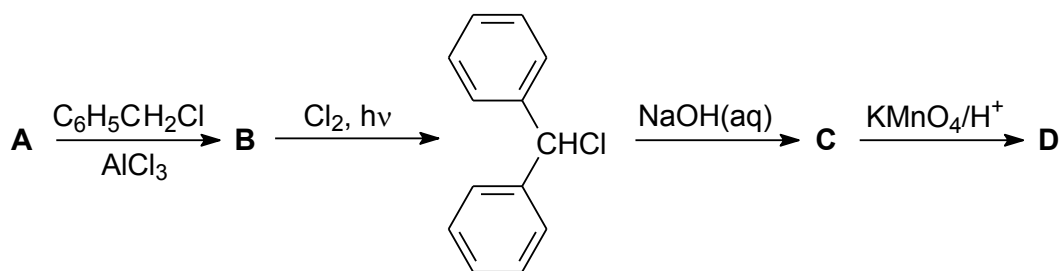
6. Pripravili smo 0,02 M raztopine štirih snovi. Raztopine so označene s črkami A, B, C in D.

Oznaka raztopine	A	B	C	D
Topljenec	CH ₃ COOH	HBr	HCOONa	NaNO ₃

- 6.1 Razporedite dane raztopine po naraščajoči koncentraciji oksonijevih ionov. Uporabite črke, s katerimi so označene raztopine.
- 6.2 Katera med navedenimi raztopinami najslabše prevaja električni tok?
- 6.3 V raztopini A sta dve vrsti anionov. Napišite njuni formuli.
- 6.4 Katero kislino potrebujemo za nastanek raztopine C? Napišite ime te kisline.
7. Za popolno gorenje 1 mol nekega ogljikovodika potrebujemo 6 mol kisika. Pri tem nastaneta enaki množini vode in ogljikovega dioksida.
- 7.1 Napišite enačbo kemijske reakcije popolnega gorenja opisanega ogljikovodika.
- 7.2 Dani opis ustreza trem nenasičenim ogljikovodikom. Napišite racionalne formule teh spojin. Ne upoštevajte stereoizomerije.
- 7.3 Dani opis ustreza dvema cikličnima ogljikovodikoma. Napišite racionalni ali skeletni formuli teh spojin.
8. Preiskovana organska spojina je 1,4-disubstituirani derivat benzena in ima molsko maso 108 g/mol. Molekula te spojine vsebuje poleg ogljikovih in vodikovih atomov tudi en kisikov atom.
- 8.1 Napišite molekulsko formulo te spojine.
- 8.2 Napišite racionalno ali skeletno formulo te spojine.
- 8.3 Preiskovano organsko spojino nitriramo. Katero spojino poleg H₂SO₄ še potrebujemo za značilno izvedbo nitriranja? Napišite formulo tega reagenta in opredelite vrsto (mehanizem) opisane kemijske reakcije.
- 8.4 Napišite racionalni ali skeletni formuli dveh monosubstituiranih derivatov benzena, ki sta izomera preiskovane organske spojine.

9. Analizirali smo vzorce treh izomernih organskih kisikovih spojin, označenih s črkami **A**, **B** in **C**. Spojine imajo enake molekulske formule $C_5H_{10}O$. Pri analizi vzorcev smo dobili naslednje rezultate:
- Vse tri spojine reagirajo z 2,4-dinitrofenilhidrazinom, nobena pa s Fehlingovim reagentom.
  - Samo spojini A in B reagirata z bazično raztopino joda.
  - Spojina A ima višje vrelišče kakor spojina B.
- 9.1 Kaj lahko sklepate o vrsti spojin na osnovi prvega podatka o njihovi reaktivnosti (reakcija z 2,4-dinitrofenilhidrazinom in s Fehlingovim reagentom)?
- 9.2 Napišite racionalne ali skeletne formule analiziranih spojin.
- 9.3 Organskemu produktu, ki nastane po reakciji spojine C z $LiAlH_4$, dodamo žveplovo kislino in segrevamo. Pri tem dobimo zmes dveh izomernih ogljikovodikov. Napišite imeni nastalih izomerov po nomenklaturi IUPAC.

10. Dopolnite reakcijsko shemo.

- 10.1 Napišite racionalne ali skeletne formule organskih spojin **A**, **B**, **C** in **D**.
- 10.2 Koliko σ -vezi je v molekuli prikazane organske spojine (organske spojine, ki nastane s kloriranjem spojine B)?